

Oslo arkitektforening

HØRINGSUTTAELSE

Oslofjordplanen

Til: Klima- og miljødepartementet

Avsender: Oslo arkitektforening (OAF)

Deres ref.: 26/2297

Dato: 15. september 2026

Oslo arkitektforening (OAF) støtter planens mål og hovedretning. Planen inneholder mange riktige prioriteringer: mindre forurensning, strengere vern av strandsonen og gruntvannsområdene, naturrestaurering og bedre muligheter for friluftsliv.

Skal ambisjonene realiseres, bør fysisk planlegging få en tydeligere rolle i gjennomføringen – med målbare arealmål, gjennomgang og oppdatering av eldre planer («planvask»), naturbaserte løsninger og transformasjon fremfor nye arealbeslag. Vern av Oslofjorden og god by- og stedsutvikling er ikke motsetninger; god arkitektur og landskapsarkitektur er en forutsetning for begge.

OAFs generelle anbefalinger gjelder hele Oslofjordplanens geografiske virkeområde, tilpasset tiltakenes relevans for sjø, strandsonen, vassdrag og nedbørfelt. Konkurransforslaget i punkt 6 er et særskilt regionalt bidrag.

OAFs innspill

1. Tallfest arealmålene og bruk planens rapportering aktivt

Planen angir ansvarlig myndighet og frister for tiltakene, og viderefører årlig rapportering. Dette er positivt. Flere arealmål mangler likevel tallfestet utgangspunkt og indikatorer, som å «betydelig øke» restaurert areal og gjøre «mer areal» tilgjengelig. OAF ber om at mål for arealtap, restaurering, tilgjengelig strandsonen, planvask og dispensasjonspraksis konkretiseres med målbare indikatorer og tallfestede mål før vedtak. For hvert tiltak bør planen også angi finansiering og forventet effekt. Årsrapporteringen bør vise dokumenterte resultater og utvikling mot målene, ikke bare om tiltakene er igangsatt.

2. Gjør planvask og areal- og naturregnskap til sentrale virkemidler

Planen foreslår oppdaterte byggegrenser, bedre dispensasjonspraksis og en pilot for friluftslivsregnskap. Dette erstatter ikke systematisk planvask eller et samlet areal- og naturregnskap. SSB viser at 28 prosent av strandsonen langs Oslofjorden er avsatt til bebyggelse, anlegg eller infrastruktur i kommunale planer. Av den potensielt tilgjengelige strandsonen ligger 8,6 km² – 12 prosent – i slike utbyggingsformål.

OAF anbefaler at staten etablerer nødvendige krav og virkemidler, med avklart rettslig grunnlag og finansiering, slik at kommunene innen 2028 gjennomgår eldre planer som åpner for utbygging som ennå ikke er gjennomført i 100-metersbeltet langs sjø og vassdrag i planområdet. Gjennomgangen bør bygge på areal- og naturregnskap etter en felles metode. Områder med viktige natur-, landskaps- eller friluftsverdier bør få planformål og bestemmelser som sikrer disse verdiene.

3. Utvid overvannsarbeidet til et sammenhengende blågrønt system

Planen har tiltak for å redusere overvann i avløpsnettet og rense forurensset overvann. OAF støtter disse, men etterlyser et eget tiltak som sikrer åpne, naturbaserte løsninger og sammenhengende blågrønn infrastruktur gjennom arealplanlegging i hele nedbørfeltet.

Arbeidet bør prioritere bevaring av eksisterende våtmarker, kantsoner, åpne bekker og naturlige flomarealer, deretter restaurering av forringede områder og etablering av nye løsninger som regnbed, grønne tak, vanngjennomtrengelige flater og åpne flomveier. Slike løsninger kan rense og forsinke vann, styrke naturmangfoldet og skape attraktive by- og nærmiljøer. De bør vurderes tidlig i relevante planprosesser, og valg av andre løsninger bør begrunnes.

Gjenåpning av bekker, restaurering av elveutløp, våtmarker, regnbed og permeable flater kan rense og forsinke vann, styrke naturmangfoldet og skape attraktive byrom.

4. Gjør transformasjon av grå arealer til et konkret virkemiddel

Planen omtaler transformasjon av grå arealer som en måte å åpne tidligere bebygde eller privatiserte områder ved sjøen. OAF anbefaler at dette løftes til et tydelig prioriteringsprinsipp: ombruk, fortetting og transformasjon av allerede utbygde arealer bør vurderes før nye arealer tas i bruk. Planen bør skille mellom skadelig utfylling og nedbygging, og transformasjon som reduserer tette flater, restaurerer natur, styrker avløpskapasiteten og gir bedre offentlig tilgang. Ved ombygging av eksisterende kaier, brygger og sjøvegger, og der nye anlegg er nødvendige, bør staten sikre krav og veiledning for prosjektering som tar hensyn til lokale naturforhold og styrker leveområdene for marine arter. Naturtilstanden bør undersøkes før tiltaket, og den økologiske effekten følges over flere år, tilpasset tiltakets størrelse og påvirkning. Slike forbedringer må ikke brukes til å begrunne naturinngrep som kan unngås.

Flere faglige initiativer illustrerer hvordan planvask, naturrestaurering og transformasjon kan utvikles videre. Det nasjonale kartet over grå arealer kan gi et bedre kunnskapsgrunnlag for planvask og transformasjon. I Bestumkilen er det foreslått å tilbakeføre våtmark og elvedelta som alternativ til videre utbygging, mens Oslo Badebotaniske er et pågående pilot- og forskningsprosjekt for bygningsintegrert marin naturrestaurering. Slike forslag bør utredes. Pilotprosjekter bør dokumenteres og evalueres og skaleres om de dokumenterer økologisk effekt.

5. Konkretiser tilgjengelighet med kvalitet og naturhensyn

Planen foreslår en pilot for arealbasert friluftslivsregnskap og omtaler kyststier, fjerning av ulovlige stengsler, kollektivtilbud og besøksforvaltning. OAF støtter dette og anbefaler at piloten også kartlegger bruksmønstre, fysiske og juridiske barrierer, manglende forbindelser og områder med stort brukspress.

Tilgjengelighet bør vurderes med indikatorer for sammenheng i ferdselsnett, universell utforming og muligheten for å nå områdene til fots, med sykkel og kollektivtransport. Tiltak må tilpasses naturverdier og tålegrenser, slik at bedre tilgang ikke medfører unødvendig nedbygging eller skade på sårbar natur.

6. Et langsiktig planbilde for Stor-Oslo og indre Oslofjord

Oslofjordens miljøtilstand påvirkes av arealbruk, transportsystemer, vassdrag og utbyggingsmønstre på tvers av kommunegrenser og langt utover planperioden 2026–2030. OAF anbefaler at staten, som del av oppfølgingen av Oslofjordplanen og i samarbeid med berørte kommuner og fylkeskommuner, tar initiativ til en åpen, tverrfaglig arkitektur- og idékonkurranse om et langsiktig planbilde for Stor-Oslo og indre Oslofjord i et 100-årsperspektiv, inspirert av den danske idékonkurransen Fingerplan 2.0.

Konkurransen bør undersøke hvordan byutvikling, mobilitet, blågrønne strukturer, naturrestaurering, klimatilpasning, jordvern og offentlig tilgang til fjorden kan ses i sammenheng. Resultatene bør brukes som kunnskaps- og debattgrunnlag for regional og kommunal planlegging, uten å erstatte formelle planprosesser eller forsinke nødvendige miljøtiltak. Konkurransen er et regionalt bidrag, med metoder og erfaringer som kan brukes i andre deler av planområdet.

7. Sikre gjennomføringskapasitet og tverrfaglig kompetanse

Planen oppretter en gruppe med ansvarlige myndigheter og en referansegruppe, og viderefører årlig rapportering. Dette er positivt. Tiltakene er imidlertid ikke juridisk bindende, og skal gjennomføres innenfor eksisterende budsjetttrammer. Finansiering og kapasitet er derfor avgjørende for om målene nås.

Staten bør sikre tilstrekkelig kapasitet i kommunenes planforvaltning og hos statsforvalterne til å gjennomgå eldre planer og håndheve strandsoneregelverket konsekvent. Kartleggingen av dispensasjonspraksis må følges opp med tydelige kriterier, frister og nødvendige ressurser.

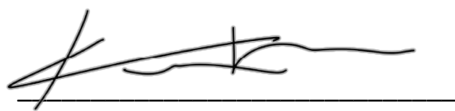
Oppfølgingen bør bygge på et samordnet kunnskapsgrunnlag om arealbruk og natur på land og i sjø i hele planområdet, slik at kommune- og fylkesgrenser ikke hindrer helhetlige prioriteringer. Myndighetsgruppen må ha ressurser til oppfølging. Referansegruppen bør inkludere arkitekter og landskapsarkitekter sammen med natur-, vann-, plan- og samfunnsfaglig kompetanse.

OAF anbefaler at den endelige planen

- konkretiserer arealmålene og knytter dem til finansiering, indikatorer og årlig rapportering om resultater
- følges opp med statlige krav og virkemidler for systematisk planvask og areal- og naturregnskap etter en felles metode
- utvider overvannsarbeidet med naturbaserte løsninger og sammenhengende blågrønn infrastruktur i kommunal arealplanlegging
- gjør planens omtale av transformasjon av grå arealer til et konkret virkemiddel, med kriterier for økologisk forbedring, offentlig tilgang og universell utforming
- stiller krav til stedstilpasset, naturinkluderende prosjektering av marine anlegg, tilpasset lokale forhold, med oppfølging av økologisk effekt over flere år
- legger til rette for et samordnet kunnskapsgrunnlag for planlegging av land- og sjøområdene i hele planområdet
- tar initiativ til en åpen, tverrfaglig idékonkurranse om et 100-årig planbilde for Stor-Oslo og indre Oslofjord, med overføringsverdi til andre deler av planområdet
- sikrer finansiering og gjennomføringskapasitet, samt arkitekt-, landskapsarkitekt- og planfaglig representasjon i referansegruppen

Med vennlig hilsen

Oslo arkitektforening

Karsten Lunde, Styreleder